

Саміло І.П.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ ІНСТРУКЦІЙ ДО МЕДИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

Актуальність теми зумовлена необхідністю створити структурно-семантичну класифікацію інструкцій до медичних препаратів, а також проаналізувати фармацевтичні тексти, з'ясувати спільні риси, які об'єднують тексти інструкцій до медичних препаратів в одну групу. Мета цієї праці – зіставно проаналізувати та створити структурну класифікацію україномовних та англomовних інструкцій до медичних препаратів.

Об'єктом дослідження є структурні елементи в інструкціях до медичних препаратів. Предметом дослідження є визначення структурних особливостей та особливостей перекладу в інструкціях до медичних препаратів. Матеріалом цього дослідження послуговували тексти інструкцій до медичних препаратів (загалом 20 інструкцій, по 10 кожною із досліджуваних мов).

Обов'язковими супровідниками до будь-яких медичних препаратів є фармацевтичні тексти-інструкції. Вони часом значно відрізняються за своїм оформленням та за обсягом поданої інформації. Проте медичні тексти не є поширеним об'єктом наукового аналізу і до сьогоденного часу вони залишаються недостатньо дослідженими.

Увагу лінгвістів вже багато років привертають дослідження текстів різного призначення. Предметом вивчення однієї з перших праць у галузі медичних текстів були структурно-семантичні та композиційно-змістовні особливості резюме наукових медичних статей з англomовного журналу «The Lancet» [3]. Ця праця розкривала лінгвістичні традиції, у межах яких розглядали текст на межі 70-80 років минулого століття.

Такий сучасний дослідник фахових текстів, як К. Макеев, виокремлюючи жанри фармацевтичних текстів, які найбільше перекладають в Україні, окрім нормативного документу, сертифікату для експортних цілей, заяви про відповідність, сертифікату про підтвердження, називає ще й інструкцію для застосування лікарських засобів [1, с. 10]. Згаданий дослідник зазначає, що функція інструкції до медичного препарату – інформативна, приховано експресивна, оскільки інструкція має заспокоювати пацієнта, давати йому відчуття комфорту й упевненості [2].

Медичні препарати мають при собі супровідні аркуші – інструкції до правильного вживання. У лінгвістиці інструкцію визначають як текст, що є певним видом дискурсу, а тому і має його основні властивості. Інструкція включає певні макроструктури, які визначають її тематичний зміст.

Не зважаючи на те, що тексти інструкцій описують зовсім різні медичні препарати, вони мають спільні риси структурної організації. Можна простежити чітке структурне членування кожної інструкції на окремі ділянки. Таке розмежування здійснюється за допомогою системи заголовків та підзаголовків. Це значно полегшує аналіз фармацевтичного дискурсу, адже немає необхідності здійснювати додатковий поділ [4].

Порівнюючи тексти інструкцій в англійській та українській мовах, спостерігаємо, що кількість сегментів в обох мовах майже не відрізняється: в англійській мові їх в середньому 20, а в українській – 22. Проте в інструкціях обох мов трапляються і такі інструкції, які містять меншу, рідше більшу, кількість сегментів.

Заголовки в англійських інструкціях до медичних препаратів зазвичай написані запитальними реченнями, а той час як в українських інструкціях їх перекладають зазвичай одним словом або словосполученням. Основними сегментами в англійських інструкціях є:

- «*Generic name*» (100%), «*Brand name*» (100%) – в досліджуваних українських інструкціях таких відповідників не знайдено;
- «*What is (назва препарату)?*» (100%) – в українській мові такий сегмент перекладають відповідником «*Показання*» (в 100% досліджуваних українських інструкцій знайдено такий сегмент);
- «*Important information*» (90%) – відповідних «*Протипоказання*» (100%);
- «*Before taking this medicine*» (100%) – відповідник «*Особливості застосування*» (100%);
- «*How should I take (назва препарату)*» (100%) – відповідник «*Спосіб застосування*» (100%);
- «*What happens if I miss a dose?*» (90%) – в досліджуваних українських інструкціях таких відповідників не знайдено;
- «*What happens if I overdose?*» (90%) – відповідник «*Передозування*» (100%);
- «*What should I avoid while taking*» (100%) – частково відповідниками може бути «*Особливості застосування*» та «*Протипоказання*»;
- «*Side effect*» (100%) – відповідник «*Побічні реакції*» (100%);

- «*What other drug will effect* (назва препарату)» (90%) – «*Особливості застосування*»;
- «*Further information*» (70%) – частково відповідником може бути сегмент «*Умови зберігання*» (100%);
- «*Side effect*»(100%), «*For the consumer*» (90%), «*For Healthcare professionals*» (100%), «*Warning*» (70%)— відповідник «*Побічні реакції*» (100%);
- «*Dosage*» (100%) – відповідник «*Спосіб застосування і дози*» (100%);
- «*Drug interactions*» (90%) – відповідник «*Взаємодія з іншими лікарськими засобами*» (100%);
- «*Pregnancy warnings*» (90%), «*Breastfeeding warnings*» (90%) – відповідник «*Застосування у період вагітності або годування груддю*» (100%).

Спостерігаємо, що деякі структурні частини в англомовних інструкціях поділені на декілька частин, в той час як в україномовних інструкціях всю інформацію подано в одній частині (наприклад, для українського сегмента «*Особливості застосування*» в англомовних інструкціях є три відповідники: «*What other drug will effect* (назва препарату)», «*Before taking this medicine*», «*What should I avoid while taking*»). Тому можна зробити висновок, що структура україномовних інструкцій є більш стиснутою, аніж структура англомовних інструкцій.

Також цікавою особливістю є те, що англомовні інструкції до медичних препаратів містять структурний елемент «*Side effect*» («*Побічні реакції*») два рази. Один з них описує побічні реакції загально і стисло, зрозуміло для звичайного пацієнта-немедика, а другий елемент «*Side effect*» є набагато більшим за обсягом і детально описує побічні реакції з боку кожної системи організму людини.

Можемо спостерігати, що до деяких сегментів в англомовних інструкціях немає відповідника в україномовних інструкціях. Проте і в україномовних інструкціях є сегменти яких немає в англомовних, а саме: «*Склад*» (в 100% досліджуваних україномовних інструкцій є такий сегмент) і відповідно «*Діюча речовина*» і «*Допоміжні речовини*», «*Фармакологічні властивості*» (100%), «*Фармакотерапевтична група*» (100%), «*Здатність впливати на швидкість реакції при керуванні автотранспортом або іншими механізмами*» (80%), «*Діти*» (100%). Також особливістю україномовних інструкцій до медичних препаратів є те, що в тексті самої інструкції безпосередньо міститься інформація про: «*Термін придатності*» (100%), «*Умови зберігання*» (100%), «*Упаковка*»

(90%), «Категорія відпуску» (90%), «Виробник» (90%), «Місцезнаходження виробника» (80%).

Англомовні тексти інструкцій до медичних препаратів також містять особливий сегмент – «*Professionals*», в якому дуже детально описано дозування для кожної вікової та вагової групи пацієнтів, взаємодія з іншими медичними препаратами, застереження, вживання під час вагітності. Цей сегмент є набагато об'ємнішим, ніж всі інші сегменти разом. Проте в досліджених україномовних інструкціях такого розділу не було взагалі.

Отже, дослідження текстів медичних препаратів дасть змогу не тільки виявити особливості термінотворення в українській та англійській мовах, але сприятиме розумінню відмінностей між культурами даних мов. Завдяки можливостям сучасних комунікаційних технологій та постійному збільшенні кількості закордонних медичних препаратів на ринку, існує необхідність таких досліджень на матеріалі й інших мов.

Список використаних джерел:

1. Макеев К.С. Жанрові особливості фармацевтичних текстів у німецько-українському перекладі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2010. – 18 с.
2. Перхач Р.-Ю.Т. Термінологія в інструкціях до медичних препаратів: лінгвокогнітивний та лінгвокультурний аспекти (на матеріалі української, польської, німецької мов): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.15 / Нац. ун-т. «Львівська політехніка». – Львів, 2017. – 225 с.
3. Рябоконт Т.А. Структурно-семантические и композиционно-содержательные особенности резюме (на материале резюме научных медицинских статей на английском языке): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – К., 1983. – 197 с.
4. Станівчук В.В. Структурно-семантичні особливості фармацевтичних текстів-інструкцій. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер. 10: Проблеми граматики і лексикографії української мови. 2011. Вип. 7. С. 230-234.